



Arribada a l'aeroport de Katmandú. D'esquerra a dreta, M. Antònia Pujol, M. Antònia Canals, Viki Sherpa i el degà de la Facultat de Ciències de l'Educació, Sr. Prithu Charan Vaidya.

Amb M. Antònia Canals al Nepal de Viki Sherpa

Carina Siqués

El 14 de febrer passat va tenir lloc a la ciutat de Katmandu (Nepal) l'acte de celebració de la signatura del conveni de col·laboració entre la Universitat de Tribhuvan a Katmandu i la Universitat de Vic per crear el centre de formació del professorat d'infantil i de primària M. Antònia Canals. L'associació d'amics de Viki Sherpa conjuntament amb l'associació de mestres Rosa Sensat van organitzar el viatge i unes setanta persones vinculades a diferents àmbits del món de l'educació ens vam desplaçar al Nepal per donar suport a aquesta iniciativa.

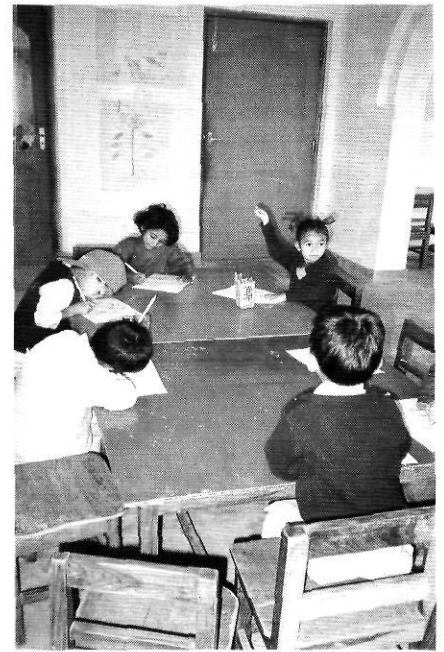
Després d'un viatge força llarg i cansat, el dissabte 30 de gener vam arribar a l'aeroport de la ciutat de Katmandu on al peu de l'avió ens esperava una comitiva presidida pel degà de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Tribhuvan, Sr.

Prithu Charan Vaidya, que ens va oferir una calorosa acollida a la capital nepalesa. Després d'obsequiar la convidada d'honor, la professora M. Antònia Canals, amb un ram de flors, ens van anar posant a tots nosaltres uns simpàtics collarets fets amb flors naturals com a mostra de benvinguda i de bona estada al país.

Nepal, el país que té vuit de les deu muntanyes més altes del nostre planeta, està rodejat pel Tibet al nord i l'Índia al sud, est i oest. En un rectangle de 800 quilòmetres de llarg i d'entre 80 i 220 quilòmetres d'ample hi conviuen més de 50 grups ètnics diferents, es parlen més de vint llengües i, segons diuen, ningú sap exactament quants dialectes hi ha. Els primers turistes a Katmandu van ser alpinistes que van arribar als anys 50 per escalar muntanyes quan el país va obrir les seves fronteres però la indústria turística no es va consolidar fins als anys 80.



Estopa de Boudhanath.



Una classe de l'escola Daleki.

El país ha passat, en pocs anys, d'una monarquia absolutista a una monarquia constitucional amb democràcia parlamentària. El rei actual, Birendra Bir Bikram Shav Dev, té cinquanta-quatre anys i va ser coronat l'any 1975. La democràcia del Nepal és jove i encara que s'estan fent esforços per contribuir al desenvolupament del país, hi ha força corrupció i constants canvis de govern. En aquests moments el Nepal es troba en període preelectoral perquè el govern ha dimitit, i segons ens van explicar això passa sovint.

La vall de Katmandu

A la vall de Katmandu, que és la part del país que hem pogut visitar en aquesta curta estada, hi viuen un milió de persones. Qualsevol estranger que arribi al Nepal no tarda ni un minut a apreciar el bon humor de la gent, així com la seva gran amabilitat i disponibilitat per ajudar-te en allò que calgui. Ràpidament un es contagia de la tranquil·litat i l'alegria que transmeten els nepalesos i hom queda gratament sorprès que, en un país on les condicions de vida són força dures, els seus habitants no perdin mai les ganes de riure i ofereixin contínuament signes d'hospitalitat.

Nepal és per al viatger una experiència, un reencontre amb una serenitat que sovint hem perdut als països occidentals.

Els nepalesos són profundament religiosos i la religió forma part de la vida quotidiana de la gent. Les dues religions principals que es practiquen al país són el budisme i l'hinduisme, encara que amb un fort predomini de l'hinduisme, practicat per un 90% de la població. A la vall de Katmandu, però, totes dues religions comparteixen el mateix lloc de culte i una gran part dels creients es consideren budistes i hinduistes alhora. Els temples budistes i hinduistes, que es troben arreu, són diferents; però els ritus religiosos estan tan barrejats que és difícil diferenciar-los.

Nepal és la pàtria de Buda. La seva influència es manifesta en els més de quatre-cents monestirs que hi ha a la vall de Katmandu. La construcció budista més representativa és l'estopa, una al·legoria de pedra que resumeix els principis de la doctrina. Cada segment de l'estopa té un significat simbòlic. La cúpula blanca representa els quatre elements bàsics de la natura: terra, aire, aigua i foc. En les quatre parets de la construcció, i mirant en totes direccions cap a la vall, hi ha pintats els ulls de Buda,

uns ulls sota unes negres celles que ho veuen tot. El nas, que sembla un signe d'interrogació, és el número nepalès ú, ek, que simbolitza la unitat. Damunt el cap hi ha tretze anells daurats que simbolitzen els tretze graus del coneixement i el para-sol final evoca el nirvana, la culminació evolutiva del pas dels humans sobre la Terra. Les estopes estan envoltades de quatre capelles que segons la seva orientació representen les diferents etapes de la vida de Buda. La que està situada a l'est representa el naixement; la del sud, la il·luminació; la de l'est, la roda de la llei, i la del nord, l'alliberació definitiva.

La major part de monestirs i santuaris hinduistes estan construïts amb fusta i estan dedicats a tres déus, Shiva, Narayan i Ganesh. Comparteixen amb els temples budistes el sentit de la simetria que és evident amb la distribució de portes i finestres al voltant d'un eix central. La construcció hinduista més característica del Nepal és la pagoda, en nepalès *mandir* o *dega*, amb diversos sostres superposats que solen estar fets amb fusta i força ornaments.

La vall de Katmandu és força càtica però alhora fascinant. Tota ella és com un gran mercat on viuen nepalesos procedents de diferents ètnies que



Durbar Square. Patan.



Nens de l'escola a casa seva.
Viki parlant amb una de les mares.

amb el temps s'han anat barrejant. A les dues ciutats més importants de la vall, Katmandu i Patan, hi ha força polseguera i contaminació però en aquesta època de l'any la climatologia ajuda a no sentir-te angoixat. Dins la ciutat els *rikshaws* (tricicles-taxi), pintats en vius colors; els *autorickshaws* (tricicles motoritzats), coberts amb una capota negra i que desprenen un fum negre horrorós; les bicicletes, i els taxis circulen caòticament sempre a punt d'accidentar-se o de xocar amb algú, intentant esquivar els enormes forats que hi ha als carrers. La gran concentració de temples és potser el més impactant. A part de la seva gran bellesa el que més sobta és que són temples vius on a qualsevol hora del dia es veuen homes i dones portant safates de metall on duen pols vermella, pètals de flors de color groc i arròs per oferir-los als déus. Tot això es barreja amb fang i se'n posen una mica al front, entre els ulls, per simbolitzar la presència divina.

Al temple hinduista de Dakshinkali vam veure com sacrificaven pollastres i cabres que sempre han de ser mascles sense castrar. Matar les bèsties davant dels déus allibera un germà desafortunat de la seva presó dins un animal i li dona l'oportunitat de renéixer com a home. Primer tallen

el coll dels animals i ofereixen la sang als déus, i després es mengen la carn beneïda.

Els nepalesos no fan distinció entre els edificis religiosos i laics i qualsevol espai pot ser un lloc d'adoració, sobretot la llar on cal treure's les sabates, abans d'entrar, per deixar fora les impureses del carrer. A les zones més rurals on els temples de vegades són una mica lluny, és habitual veure pedres tacades de pols vermella arreu, clar indicador de lloc de culte.

Una de les coses que més sobta al Nepal és la pulcritud dels seus habitants. El país té aigua abundant i és molt freqüent veure a qualsevol hora dones rentant la roba, els cabells dels nens o homes i dones rentant-se aprofitant qualsevol lloc on hi hagi aigua. Segons la religió hinduista banyar-se al riu és un acte de purificació i de demanar perdó així com l'oportunitat de començar una nova vida. Al temple hinduista de Pashupatinath on hi passa el riu Bagmati hi podem veure centenars d'homes i dones purificant-se en les seves aigües. Dins les aigües sagrades del riu Bagmati, s'hi aboquen també cada dia les cendres de molts hinduistes que han estat incinerats en algun dels crematoris que hi ha al costat.

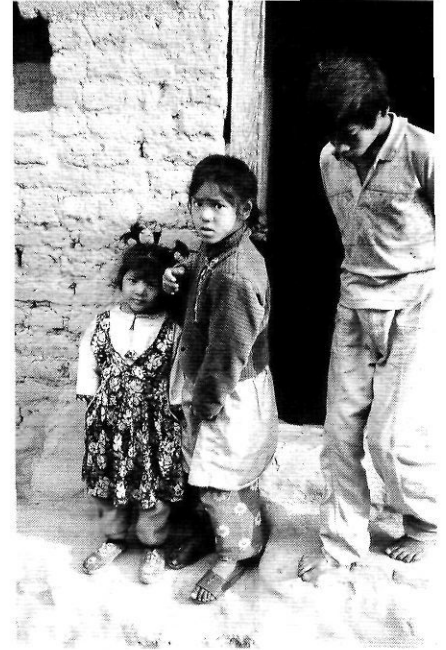
La creació del centre de formació del professorat M. Antònia Canals

El centre de formació del professorat d'infantil i de primària M. Antònia Canals està previst que comenci a funcionar el proper mes de setembre, i per primera vegada en la història el Nepal disposarà d'un centre on poder formar mestres. Aquest serà un pas important en un país on actualment, segons dades oficials, només el 30% de la població està escolaritzada i és possible que aquest percentatge sigui encara més baix perquè no tothom està censat.

La creació d'aquest centre és fruit del treball que Viki Sherpa ha estat duent a terme al Nepal durant els últims nou anys. Viki Sherpa, nascuda a Ripoll, va estudiar magisteri a la Universitat de Vic i va treballar com a mestre d'educació infantil a la ciutat de Ripoll durant vuit anys. En un principi interessada a conèixer com vivien els exiliats tibetans al Nepal va fer un primer viatge a aquest país. Ella diu que, sense saber ben bé com, va començar a interessar-se per l'educació que rebien els nens i les nenes nepalesos. Ben aviat se'n va adonar que, entre altres problemes, al país no hi havia cap centre on poder for-



Els nens més petits de l'escola Daleki.



Nens de l'escola davant de casa.

mar els mestres de primària, que qualsevol persona sense cap tipus de titulació ni experiència podia fer de mestre, que no hi havia un currículum educatiu basat en el desenvolupament cognitiu del nen, que els nens procedents de famílies amb pocs recursos econòmics no podien accedir a l'educació i que els llibres de text no donaven cap importància a la cultura nepalesa.

Un cop documentada sobre l'educació del Nepal va tornar a Catalunya. Durant un any a part de treballar es va dedicar a estudiar la llengua d'aquell país que ja l'havia captivat. Passat aquest temps es va desplaçar novament al Nepal amb la idea de quedar-s'hi a treballar i va trobar feina en una escola tibetana. A l'escola es va trobar amb 32 nens i nenes que parlaven diferents llengües entre ells i que tant ella com els altres mestres desconeixien. Els nens estaven acostumats a càstigs físics, no tenien cap tipus d'hàbits d'higiene i l'ensenyament que rebien no tenia res a veure amb allò que ella havia après i que considerava que era el millor per al seu desenvolupament. Va intentar treballar a la seva manera, oferint-los una metodologia molt més activa i fent que participessin en el seu procés d'aprenentatge i va ado-

nar-se que la resposta dels nens era molt més positiva.

En aquesta escola, Viki va conèixer el seu marit, Angkami, un nepalès membre de l'ètnia sherpa, i junts van decidir redactar un projecte educatiu per poder obrir una escola a Katmandu. Un cop enllestit el projecte van tornar a Catalunya i van aconseguir noranta padrins per al projecte de l'escola. Es va formar un grup de suport i van crear l'ONG Amics de Viki Sherpa, integrada per gent procedent de l'àmbit educatiu, social, dones de casa, etc.

Així és com va néixer l'escola Daleki, que en nepalès vol dir la lluna, una escola per a nens i nenes procedents de famílies amb pocs recursos econòmics. Després de molts esforços i èpoques de greus problemes de subsistència, l'escola Daleki està plenament consolidada i actualment hi estudien 155 nens i nenes en horari escolar normal. L'escola integra també nens amb deficiències físiques i psíquiques i intenta que tots els pares participin en l'educació dels seus fills i, fins i tot, proporciona feina als pares de les famílies més necessitades. L'escola disposa d'un taller de fusteria on es realitzen molts dels materials educatius que es fan servir a l'escola, així com d'un taller de confecció i

d'un altre de fer mitja en els quals alguns dels pares i mares hi treballen i se'ls paga per la feina que fan. Hi ha també uns 70 nens que van a l'escola quan surten de treballar i vénen acompanyats pels pares que també són escolaritzats. Encara que l'escola és gratuïta, les famílies han de fer un dipòsit de 500 rupies nepaleses (unes 1.500 pessetes) per tal de garantir la continuïtat del nen a l'escola durant cinc anys.

Si el nen se'n va de l'escola abans de cinc anys perden el dipòsit i si després de cinc anys encara continua a l'escola se li tornen els diners. Aquesta mesura es va haver de prendre per comprometre els pares a dur els seus fills a l'escola, ja que al principi els nens hi anaven durant un cert temps però després se'n cansaven i ja no hi tornaven. No cal oblidar que els nens al Nepal són una important contribució a l'economia familiar. És molt normal trobar nens treballant en fàbriques de catifes, picant pedra o demanant pels carrers. No és cap sorpresa, doncs, que les famílies més necessitades considerin que dur els nens a l'escola suposa una pèrdua de temps i sobretot de diners.

Actualment l'ONG Amics de Viki Sherpa està formada per unes 700 persones entre padrins i



El menjador de l'escola Daleki.

col·laboradors. Cada padrí aporta 25.000 pessetes anuals que serveixen per pagar el menjar, les medecines, el transport escolar i el lloguer dels edificis. La Generalitat de Catalunya els ha concedit també una subvenció per a la direcció tècnica d'una nova escola que els arquitectes sense fronteres i el Col·legi d'Arquitectes de Barcelona estan construint, en aquest moment, per tal de poder disposar d'un edifici en propietat. Molts dels pares dels nens de l'escola Daleki estan ajudant com a voluntaris o amb uns sous molt baixos a tirar endavant el projecte del que s'anomenarà escola Catalunya.

Viki ha volgut anar molt més enllà i fer realitat el seu somni de crear un centre de formació del professorat d'infantil i de primària a Katmandu. Després de llargues i difícils negociacions amb les autoritats educatives nepaleses, finalment s'ha aconseguit signar el conveni de col·laboració abans esmentat i l'existència jurídica del centre de formació del professorat d'infantil i de primària M. Antònia Canals és ja una realitat.

Les professores Maica Bernal de la Universitat de Vic, M. Antònia Canals de la Universitat de Girona i de la Universitat de Vic, M. Antònia Pujol de la Universitat de Barcelona i

la mateixa Viki Sherpa formen l'equip d'assessorament pedagògic i han elaborat el projecte educatiu.

La Universitat del Nepal s'ha compromès a posar l'edifici, i també a reconèixer els certificats que s'atorguin que seran expedits per la Universitat de Tribhuvan i la Universitat de Vic conjuntament.

El professorat, excepte els professors d'anglès i de cultura nepalesa que seran nepalesos, els seleccionarà la Universitat de Vic i el govern nepalès s'ha compromès a donar-los visat d'entrada i permanència al país. Està previst que, un cop es vagin formant professors al Nepal, siguin professors nepalesos els que amb el temps puguin anar formant els futurs mestres. En principi estava previst que la carrera durés dos anys però finalment s'ha cregut convenient començar per un any experimental.

Viki Sherpa serà la directora del nou centre i va ser ella que va voler que aquest portés el nom de M. Antònia Canals. M. Antònia Canals ha estat per a Viki un model a seguir i considera que han tingut trajectòries professionals força paral·leles. M. Antònia Canals fou professora de Viki a la ciutat de Vic quan ella estudiava la carrera de magisteri i més endavant es van retrobar al parvulari

Daina de Ripoll on Viki va treballar i on M. Antònia n'era l'assessora pedagògica. Viki s'ha trobat treballant en condicions molt adverses al Nepal i M. Antònia Canals ha estat per a ella el seu suport, la persona que en moments difícils sempre l'ha animat a continuar. M. Antònia ha sabut, al llarg de la seva vida professional, què volia dir lluitar per intentar que l'educació i la qualitat pedagògica arribés també a les classes socials menys afavorides. Ella va ser, fa més de trenta anys, la impulsora de la creació de l'escola Ton i Guida al barri barceloní del Verdum, que en aquella època era un suburbi molt marginat. Gràcies a la seva tenacitat els nens i les nenes del Verdum van poder disposar d'una escola on rebre una educació autèntica, profunda i global, una escola que amb els anys va aconseguir un enorme prestigi i reconeixement. En definitiva, Viki Sherpa ha volgut que aquest centre sigui un reconeixement més a la tasca desenvolupada per la professora Canals en el món de l'educació al llarg de tants anys.

Carina Siqués és professora de didàctica de l'anglès a la Facultat de Ciències de l'Educació (UdG).